
KOMLÓDI ZSUZSANNA*
MARTÍNEZ ÁGNES**
RENTERÍA-SZÁSZ ANNA MÁRIA***

**Az internet az interkulturális kommunikáció
szolgáltatában: tolmácsolás és fordítás**

**Internet como instrumento de la comunicación intercultural:
traducción e interpretación**

... es importante insistir en que la World Wide Web debe ser considerada un complemento y no un sustituto de la clase preparada por el profesor. Del mismo modo que no es suficiente que los estudiantes vean durante una hora un vídeo en la lengua que estudian, no será suficiente que naveguen durante una hora a través de páginas web en esa lengua. El trabajo del profesor de idiomas consistirá en combinar sus conocimientos lingüísticos y didácticos con los atractivos de la WWW, para elaborar un material de trabajo que permita alcanzar el objetivo principal: el aprendizaje de una lengua extranjera."

(MAR CRUZ PIÑOL: La World Wide Web en la clase de E/LE)

Előadásunkban szeretnénk bemutatni néhányat azokból a gyakorlatokból, feladatokból, tevékenységekből, amelyeket a spanyol szakfordítás és tolmácsolás órákon végzünk. Ezek az órák önálló tantárgycsoport keretében zajlanak, kiegészítő képzésként, heti 10 órában. A képzés folyamán a hallgatók egyfelől szakmai előadások keretében elsajátítják azokat a tudáselemeket, amelyek a közvetítendő cél- és forrásnyelvi szövegek megértéséhez és értelmezéséhez szükségesek, illetve a fordítás és tolmácsolás elméleti alapjait, másfelől szemináriumi formában szerzik meg a szakszerű nyelvi közvetítéshez szükséges ismereteket és készségeket.

A képzés két féléves és a program felépítését az *1. táblázat* foglalja össze.

Az órákat jól felszerelt laboratóriumban tartjuk, ahol rendelkezésre állnak számítógépek internet hozzáféréssel, CD- és DVD-lejátszó, videó, kivetítő. Munkánkat technikailag nagyban segíti, hogy a tanári képernyő kiadható a hallgatóknak, ami azt jelenti, hogy szabályozni tudjuk az óra ritmusát, időbeosztását. Mivel a csoport tagjai együtt haladnak, nem kalandoznak el egyénenként a világhálón. Természetesen a számítógépek egyéni munkára is használhatók, ha azt a feladat típusa indokolja.

A tolmácsolás és a fordítás, mint tudomány, a nyelvtudomány és a kommunikációtudomány metszéspontjában helyezkedik el. Mind a fordító, mind a tolmács közvetítő szerepet tölt be, melyhez néhány olyan alapvető személyes adottságon túl, mint az adaptációs képesség, a szó- és írásbeli kifejezőképesség, a gyors reakcióképesség, a kitartó figyelem, a szellemi és fizikai állóképesség, az önállóság a munka szervezésében, szükség van egy sor készségre és stratégiára. Ilyen a naprakész tájékozottság, cél- és forrásnyelvi nyelvhelyesség, stilisztikai

---

* BGF Külkereskedelmi Főiskolai Kar, főiskolai docens.

** BGF Külkereskedelmi Főiskolai Kar, főiskolai docens.

*** BGF Külkereskedelmi Főiskolai Kar, főiskolai adjunktus.

tudatosság és érzékenység, megbízható jegyzetelés-technika, analizáló és szintetizáló képesség, szövegszerkesztői ismeretek.

1. táblázat
Szakfordító- és tolmácsképzés. Önálló tantárgycsoport. Program

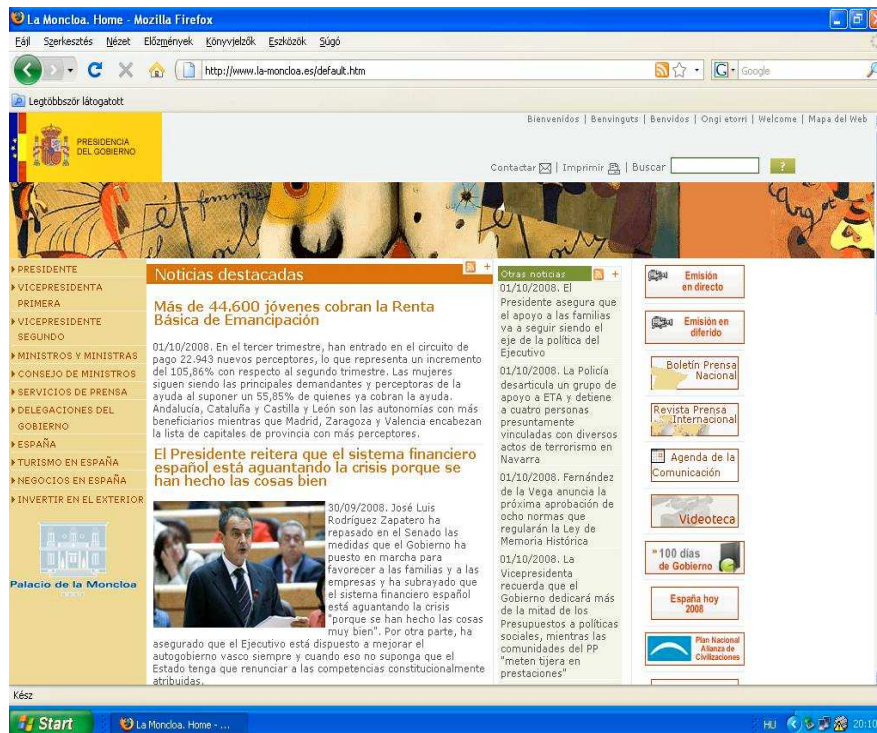
Tanévre	5. félév			6. félév		
	Képzés		VJ	Képzés		VJ
	ÓSZ	KR		ÓSZ	KR	
1. Nyelv-és stílusgyakorlat, pragmatika	15+15	2	Gy	15	1	Gy
2. Szakfordítás A fordítás elmélete	15+0	1	K			
3. Szakfordítás A fordítás gyakorlata	30	2	Gy	30	2	Gy
4. Tolmácsolás A tolmácsolás elmélete	15+0	1	K			
5. Tolmácsolás A tolmácsolás gyakorlata	30	2	Gy	30	2	Gy
6. Interkulturális kommunikáció				30	2	Gy
7. Kontrasztív országtanulmányok	30	2	Gy	30	2	Gy
8. Gazdaság és társadalom a média tükrében				15	1	Gy
Összesen	150	10		150	10	

ÓSZ = óraszám

KR = kredit

VJ = vizsga jellege

A gyakorlat-orientált nyelvi képzés során a hangsúlyt az említett készségek és stratégiák kialakítására, fejlesztésére helyezzük és ebben a munkánkban folyamatosan építünk a modern technológiára, főleg az internetre. Mivel elég nehéz a célnak megfelelő, színvonalas, megbízható és változatos honlapokat találni, örömteli felfedezés volt számunkra a (magyar miniszterelnöki hivatalhoz hasonló) spanyol kormányhivatal, a *Presidencia del Gobierno* honlapja, a www.la-moncloa.es, melynek minden eleme változatos lehetőségeket kínál az órai és a tanórán kívüli tanulásra.

Már a honlap neve is jó alkalmat kínál a hallgatók kulturális ismereteinek bővítésére, hisz utalás a *Palacio de la Moncloa*-ra, arra a palotára, mely 1977 óta a Presidencia del Gobierno székhelye és a spanyol kormányfő és családja hivatalos rezidenciája. Másik, első pillantásra szembeötlő kulturális elem az oldalt díszítő *Miró* montázs, mely vidám tarkaságával felhívja magára a figyelmet, így alkalmat ad egy kis „kulturális kirándulásra”, akár óra keretében, akár házi feladatként. Ugyancsak a kezdőlapon látható a spanyol zászló, valamint az ország címere, mint a spanyol állam szimbólumai, a hozzájuk fűződő magyarázatok mindig felkeltik a hallgatók érdeklődését.

Középen a kiemelt sajtóhíreket találjuk, mellettük egyéb híreket, jobb oldalon pedig a videotékát és különböző linkeket.

A bal oldali függőleges menüsávban található témák a szakfordító és tolmácsképzés bármelyik órájához, és – természetesen az ismeretek bővítésén túl – sokféle készség fejlesztéséhez nyújtanak alkalmat. A továbbiakban ezek közül a menüpontok közül szeretnénk bemutatni néhányat.

A *Presidente* (elnök) menüpontra kattintva legördülnek a különböző almenük. Ezek közül nagyon hasznos volt az *Intervenciones* (felszólalások), illetve a *Videoteca*, melyekre tandem munkát építettünk: szakfordítás órán „rádolgoztunk” a tolmácsolás óra anyagára, vagyis ugyanazt az anyagot használtuk, ugyanabban a témában, csak eltérő kommunikációs csatornákon. Ez azt jelenti, hogy szakfor-

dítás órán a *Felszólalásokban* megkerestük a spanyol kormányfő és Costa Rica-i kollégája 2008. szeptember 11-én lezajlott találkozója alkalmával tartott sajtótájékoztatón elhangzott beszéd írott változatát, és annak egy részét órán feldolgoztuk (nyelvtani, lexikai sajátosságok, átváltási műveletek, kulturális ismeretek). Mivel a forrásszöveg szakterülete a politikai-gazdasági kapcsolatok, megvizsgáltuk a két ország politikai-gazdasági életére, illetve a közös kapcsolatokra tett utalások történelmi háttérét, beszéltünk Spanyolország külpolitikájáról, illetve a bevándorlás kormány szintű kezeléséről, stb. Tolmácsolás órán ugyanennek a találkozóhoz a Videotékában található felvételét felhasználva gyakorolták a hallgatók a tolmácsolást, mely így előkészítve sokkal könnyebben ment és sikerélményt jelentett a hallgatóknak, ami természetesen hozzájárult a motiváció erősítéséhez.

A *Ministros y Ministras* menüpontban maga a megfogalmazás (azt, hogy *miniszterek*, mind hímnemben, mind nőnemben feltüntetik, holott a nyelvtani szabályok szerint elég lenne a hímnemű alak) kínálja a témát: máris felhívhatjuk a hallgatók figyelmét, hogy a spanyol kormány mennyire komolyan veszi a női egyenjogúságot, ami a tartalmi intézkedések mellett a megszólítások, feliratok (lásd szoknyás emberi alak szimbóluma a gyalogos átkelőhelyen) területén is megnyilvánul. Rákattintva erre a fejezetre, megjelennek a miniszterek fényképei, és rögtön látható, hogy a meghatározott női kvóta előírása például a politikában nemcsak szlogenek szintjén, hanem a valóságban is megvalósul, ugyanis a tizenhét miniszter nemek szerinti megoszlása kilenc nő és nyolc férfi. Az egyes miniszterek fényképeire kattintva minisztériumuk honlapjára jutunk. Ez jó alkalom arra, hogy összevessük a két ország minisztériumait, nem csupán az elnevezések szintjén, hanem kitérhetünk arra, hogy pusztán létük mennyire tükrözi a spanyol kormány által prioritásként kezelt témákat. Érdekesség, hogy Spanyolországban minisztériumi szinten foglalkoznak a lakásügyekkel, az esélyegyenlőséggel, a tudománnyal és innovációval, az iparral, ennek megfelelően olyan minisztériumok léteznek, mint pl. Lakásügyi Minisztérium (Ministerio de la Vivienda), Esélyegyenlőségi Minisztérium (Ministerio de Igualdad), Tudomány és Innováció Minisztériuma (Ministerio de Ciencia e Innovación), Ipari, Idegenforgalmi és Kereskedelmi Minisztérium (Ministerio de Industria, Turismo y Comercio).

A többi menüpont is nagyon sok érdekességet kínál, idő szűke miatt azonban most meg kell elégednünk ennyivel. A következőkben a tolmácsolás gyakorlásával kapcsolatos tapasztalatainkról szeretnénk néhány szót ejteni.

Az egyik tolmácsolás órán a példaként már említett JOSÉ LUIS RODRÍGUEZ ZAPATERO spanyol kormányfő és OSCAR ARIAS Costa Rica elnökének sajtótájékoztatóját vettük gyakorlásként. Az előző fordítás órán a hallgatók a szöveget már megismerték, a kulturális-politikai háttérinformációból a tolmácsolás órára – az internet segítségével is – már felkészültek. Ezen a példán keresztül a mintegy négyszáz millió ember által beszélt nyelv egy másik kiejtésbeli verziójával ismerkedhettek meg. Maga a sajtótájékoztató mintegy hat perces. Először meghallgattuk az egész anyagot, majd gondolati egységeként foglaltuk össze, legvégül mondatonként fordítottuk le. Ebben az esetben a hallgatóknak nem voltak nagyobb nehézségeik, mivel a fordítás óráról ismerték a tájékoztató írott változatát.

A honlapon az *Emisión en directo* részben napra-, sőt percre kész információhoz juthatunk azokról a hivatalos eseményekről, amelyeken a miniszterelnök is megje-

lenik, illetve felszólal. Ugyancsak hiteles információforrást és nagyszerű gyakorlási lehetőséget kínálnak a tolmácsolás órán azok a videók (riportok, interjúk), melyek a spanyol nyelvű újságok honlapján nézhetőek, hallgathatók (www.elpais.com, www.elmundo.es, www.abc.es, www.elcomercio.com.pe). Mind az audió, mind pedig a videó anyag jól használható, mert 2-3 percesek, jól hallhatóak és a legkülönbözőbb témákat kínálják: nemzetközi és helyi politika, társadalom, gazdaság, környezetvédelem, kultúra, sport. Egy-egy órán maximum két anyagot dolgozunk fel: a tanár ismerteti a meghallgatás-nézés előtt a témát, utána egyben meghallgatjuk, majd mondatonként tolmácsoljuk. Újra hangsúlyozni kell a tolmácsolásnak ilyen módon való gyakorlása kapcsán az interkulturális ismertszerzés lehetőségét és fontosságát, hiszen egy-egy téma tolmácsolásának végeztével részben órán, részben otthoni feladatként feldolgozzuk a témához kapcsolódó információkat.

A stílusgyakorlat óra segíti mind az írásbeli fordítás, mind pedig a tolmácsolás órákon kitűzött célok elérését. Igyekszünk megmutatni a hallgatóknak, hogyan találhatnak meg az internet segítségével olyan szavakat, kifejezéseket, melyek a nyomtatott szótárakban nincsenek benne. (Mind magyar–spanyol mind pedig spanyol–magyar szótárból csak az úgynevezett közepes méretű létezik.) Legmegbízhatóbb forrásunk a Spanyol Királyi Akadémia (Real Academia Española) honlapja: www.rae.es. Ugyanakkor, elsősorban szakkifejezések esetén, nagyon hasznos lehet a www.google.com weboldal is, ahol nemcsak a szöveges oldalakon böngészhetünk akár tudományos disszertációk között is, hanem a képek is segíthetnek megtalálni a szónak/kifejezésnek az adott kontextusban legmegfelelőbb fordítását. Egyben nemcsak nyelvi, hanem háttérismeretekre is szert tehetnek így a hallgatók.

Például: miért nem kerek, hanem hosszúkás a zeller? Ha a google-ban rákeresünk az *apio* szóra, láthatjuk, hogy a nálunk ismert kerek gumójú zeller mellett elterjedt egy hosszúkás zellerfajta is, aminek a szárait hasznosítjuk. Egy mexikói szövegben talákoztunk egy szóval, melynek jelentéseként a szótár a „fügekaktusz” vagy „medvetalpaktusz” szavakat adta meg. Az eredeti szövegből kiderült, hogy ez a gyümölcs a *nopal* termése. Könnyebb elfogadni a szótár ajánlását, és a mexikói szokásokról is többet tudunk meg, ha a fényképek között is megkeressük a nopal kaktuszt és annak termését.

Aki spanyol tolmács szeretne lenni, annak elengedhetetlenül fontos, hogy felismerje és megértse a spanyol nyelvnek régióként, országokként eltérő kiejtését. Ezek illusztrálására is rendkívül sok lehetőséget kínál a világháló. A www.youtube.com oldalon keresgélve találhatunk videófelveteleket, melyeken elemezhetjük a különböző országok anyanyelvi beszélőinek kiejtését. Ugyanakkor stilisztikailag is elemezhetjük az eltéréseket a politikai beszéd (a kubai FIDEL CASTRO, a bolíviai CHE GUEVARA), a reklámspot (Coca-cola), az ismeretterjesztő anyagok (a maya kultúra történelme), az interjúk (a kolumbiai íróval, GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ-zel, a spanyol színésszel JAVIER BARDEM-mel) vagy a vállalatbemutatók, termék-leírások (Nestlé fagylalt) között, és így fejleszthetjük a diákok stilisztikai tudatosságát.

Az interneten találhatunk olyan videófelveteleket, melyek alkalmasak a memória fejlesztésére is. Például a www.youtube.com oldalon található argentin Coca-cola reklámban gyorsan és egymásután nagy mennyiségű szó hangzik el. Ugyanakkor

kor ezek a szavak csoportba oszthatók: foglalkozások, az emberek külső leírása, tulajdonságok, stb. Az első meghallgatás után, melynek során a diákok nem jegyzetelhetnek, még csak a fent említett csoportokat kell felsorolni. A következő után mindenki annyi szót ír le, amennyire csak emlékezik. Ebben a reklámban a képi anyag is segíti a memóriát. (www.youtube.com – coca cola argentina)

A jegyzetelés technikájának fejlesztéséhez is sok anyagot találhatunk. Mi a Nestle Spanyolország honlapján (www.helados.nestle.es) található termékbe-mutatót ítéltük alkalmasnak erre a feladatra, ahol a fagyalt történetéről és előállításáról hallhatunk egy gyerekek számára készült videós anyagban. A feladat az, hogy minél többet tudjanak elmondani magyarul a meghallgatás során készített jegyzetek alapján.

Nagyon sok olyan videó található fent a világhálón, melyek alkalmasak a tolmácsolási szituáció szimulálására. Ezek feldolgozására sor kerülhet az órán, de otthon, házi feladatként is. A mai diákok naponta használják az internetet különböző célokra, ezért nem okoz nekik gondot, hogy önállóan keressenek egy megadott témájú/műfajú/hosszúságú spanyol nyelvű anyagot, amelyet otthon kell feldolgozniuk. Órán egyenként kiülnek a tanári gép elé, megkeresik a feldolgozott anyagot a számítógépen, azt kivetítjük a többieknek, majd a diák saját tempója szerint meg-megállítja a videót, és tolmácsolja azt.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a diákok örülnek az internet segítségével tartott óráknak, mert azok változatosak, sok új információt tartalmaznak. A tanárnak a világháló egy újabb lehetőséget kínál arra, hogy a való életet, az élő nyelvet és kultúrát megjelenítse a nyelvórán. Bizonyos szempontból megkönnyíti a feladatot, de meg is nehezíti, mivel az órákra készülés néha több órás böngészést jelent a világhálón. Hiszen tudjuk, hogy önmagában az nem vezet célra, ha a diákok a tanórán az internetet böngézik. *„A nyelvtanár feladata az, hogy nyelvi és didaktikai ismereteit kombinálja a világháló előnyeivel annak érdekében, hogy olyan anyagot dolgozzon ki, amely lehetővé teszi a fő cél elérését: egy idegen nyelv elsajátítását.”* (MAR CRUZ PIÑOL)

Bibliográfia

- AGÓCS KÁROLY: Spanyol fordítóiskola nem csak fordítóknak, Holnap Kiadó, 2007.
G. LÁNG ZSUZSA: Tolmácsolás felsőfokon – A hivatásos tolmácsok képzéséről, Scholastica, 2002.
PIÑOL, MAR CRUZ: La World Wide Web en la clase de E/LE (www.ucm.es/info/especulo/numero5)
SZABARI KRISZTINA: Tolmácsolás – Bevezetés a tolmácsolás elméletébe és gyakorlatába, Scholastica, 1999.
<http://www.google.com>
<http://www.la-moncloa.es>
<http://www.rae.es>
<http://www.youtube.com>